

Három laudáció a Magyar Páneurópa Unió Egyesület
Báró Eötvös József-sajtódíjának átadójáról

Körmendy Zsuzsanna

Fázsy Anikó pályája, küldetése

Laudációk készítői ilyenkor szokták azzal kezdeni, hogy Fázsy Anikót nem kell bemutatni. Én azonban úgy érzem, eléggé érdekes és tartalmas ez az életpálya ahhoz, hogy bemutassuk azoknak is, akik esetleg csak a cikkei vagy műfordításai révén ismerik őt. Fázsy Anikó 1968-ban végzett az ELTE bölcsészkarán, magyar-francia szakon, 1974-től 5 éven át a Könyvvilág szerkesztője volt, később 11 éven át egészen a rendszerváltozás évéig a Magyar PEN Club titkáráként dolgozott. Közben 1984-től a Nagyvilág rovatvezetője, majd olvasószerkesztője, illetve megbízott főszerkesztője. 1993 óta a főszerkesztője, rá egy évre pedig a Nagyvilág Könyvkiadó igazgatója. Ennek azért is van jelentősége, mert Fázsy Anikó volt az, aki az először Franciaországban megjelent, majd később Európa, sőt a világ több országában is viták keresztjébe került *A kommunizmus fekete könyve* kiadója volt. Ez a könyv, amely egy történészekből verbuválódott munkaközösség produktuma, Magyarországon is hatalmas sikert aratott, és persze a viták idehaza még hevesebbek voltak, mint a nyugati országokban.

S azt hiszem, itt már a lényegnél járunk. Ha Fázsy Anikót egy mondattal kellene jellemezni, akkor azt mondhatnánk, kivételes politikai érzékenység, széles körű világirodalmi tudás és az értékek iránti elkötelezettség – ezek jelentik a kulcsot pályájához és személyiségéhez egyaránt. Elsősorban a francia nyelvben és kultúrában van otthon, s itt kell megemlítenünk jelentős műfordítói tevékenységét. Fordított többek között Michel Foucault-tól, Albert Camus-tól *A lázadó ember* és *Noteszlapokat*, Marguerite Durastól és Ciorantól. Néhány éve jelent meg François Mauriacról a *Bárány* című kisregény (2009),

szintén az ő fordításában. Nem a hatás kedvéért hagytuk utoljára esszéiről, újságírói munkásságát, kiváló publicisztikai jelentek meg a többi között a *Heti Válaszban* és a *Magyar Nemzetben*, amely lapban folyamatosan publikál különféle témakörökben. Sartre-ról és Simone de Beauvoirról épp olyan izgalmas cikket olvashatunk tőle az utóbbi években, mint mondjuk Károlyi Mihály gyászos szerepéről a magyar történelemben. Stílusa gazdag kifejező erejű és pontos, fogalmazásai nem egyszer élesek, férfiasan határozottak, ugyanakkor nőiesen kifinomultak. (Bízom abban, hogy a feministák nem fogják kifogásolni ez utóbbi mondatot.)

Ha már a francia irodalmat emlegettük, hadd idézzük Stendhált, aki a *Vörös és fekete*-ben azt írja, hogy ha a politika beszüremlik az irodalomba, az időnként olyan, mint egy koncerten elhangzott pisztolylövés. De hát maga Stendhal se tudta a politikát kiszűrni regényeiből. Fázsy Anikó cikkei soha nem csak a politikáról szólnak, és soha nem csak az irodalomról. Meg tudja találni azt a kényes egyensúlyt, amely a két tartomány között oly fontos és szükséges, mert jó az iránytűje, és ez az iránytű: az értékek, a szellemi teljesítmény.

Érdemes egy kicsit részletesebben szólni arról, amit méltatásunk elején ismertettünk, hogy tudniillik 1993 óta főszerkesztője a Nagyvilágnak. Ez a nagy múltú folyóirat, amelyet a szocializmus idején Kéry László szerkesztett, sokaknak, sokunknak afféle szigetnek jelentett a tájékozódásban. Ez volt az a folyóirat, amelyen át ráláthatunk arra, mi történik a nyugati irodalomban, és természetesen nem csak a nyugati irodalomban. Ennek a jelentőségét nem tudjuk eléggé hangsúlyozni egy olyan országban, amelyből még a

Nyugatra utazás sem volt egyszerű. Olyan hagyományt vállalt tehát Fázsy Anikó a Nagyvilág szerkesztésével, amely legértékesebb tradícióink között tartható számon. Talán nem túlzás azt mondani, hogy a 20 év alatt Fázsy Anikó saját eszményeinek, világlátásának vízjelét is otthagytta a Nagyvilág lapjain. Ma már ugyan a nyugati irodalmat sokkal szabadabban olvashatjuk, sokkal több minden eljut hozzánk, de a Nagyvilág mégis megtartotta iránytű jellegét annak révén, hogy kiknek az írásait közli, hogy nemigen tudunk olyan friss Nobel-díjast mondani, akinek a díj átvétele után ne adott volna teret lapjának hasábjain a főszerkesztő. Külön emeljük ki a friss reakciókat, azokat a hiánypótlásokat a világirodalmi tájékozódás kielégítésében, amelyeket csak egy folyóirat tud teljesíteni. Személyes emlékem, hogy amikor megemlítettem Fázsy Anikónak, hogy a rendkívüli jelentőségű Varlam Salamovnak a több száz kolimai elbeszéléséből csak egy rész jelent meg a Magyarországon publikált kötetekben, akkor Anikó azonnal megbízást adott egy fordítónak néhány magyarul eddig meg nem jelent Salamov-novella fordítására. De a korábban említett politikai érzékenysége is megnyilvánulhatott a szerkesztésben, említsük itt

meg Tellér Gyula kiváló esszéit, amelyeket nyilván nem ok nélkül, rendszeresen a Nagyvilág hasábjain olvashatunk.

Bizony elég sokat kell talpalni újságostól újságosig, ha valaki meg akarja vásárolni a Nagyvilágot, viszont szerencsének mondható, hogy az internet segítségével hozzáférhetünk mindahhoz az értékhez, amelyet ez a lap összegyűjtött és felhalmozott. Ne hagyjuk említés nélkül Fázsy Anikó önálló köteteit sem, amelyeket József Attila-díjjal jutalmaztak, de hasonlóképp birtokosa a Füst Milán-díjnak, amelyet 1992-ben kapott, a Pro Literatura díjnak (2000) és a Hieronymus-díjnak (2007), 2014-ben pedig megkapta a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét. A laudáció írójának engedjék meg az észrevétel, hogy díjait egytől egyig a rendszerváltás után kapta. Ha valakiről nem közhely azt állítani, hogy kultúrmissziót teljesít, akkor az Fázsy Anikó.

Összegezve tehát a lényegét, arra biztatnék mindenkit, olvassa a Nagyvilágot, amely kiváló folyóirat, és soha ne lapozza át Fázsy Anikó cikkeit, mert remek intellektuális élményben lesz része. Gratulálunk tehát a Bárány Eötvös József-sajtódíjhoz, amely egyszerre ismeri el a kiváló szerkesztői munkát és a vitriolos cikkek íróját.

Az ócsai pincesor (1977)